NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih rečí.

Na svitlobo dane od krajnske kmetijske družbe.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj **VIII.** V sredo 20. sušca (marca) 1850. *List* **12.**

Poskušnje s turšico,

ki se „mala zgodnja turšica“ ali „činkvantín“ imenuje.

Zadnji čas zvediti, kdaj de se zna tista turšica saditi, ki se „mala zgodnja turšica“ ali po laško činkvantín imenuje (zató kér na Laškim le 50 dni k dozorenju potrebuje), so bile na vertu Štajarske kmetijske družbe mnoge poskušnje storjene. Zadnji čas sajenja te turšice zvediti, je pa zató potrebno, de se zvé, doklej de se od te turšice še godno seme dobiti zamore.

Perva skušnja. Činkvantín se je sadil 17. majnika; kaliti je začél 25. majnika; cvêsti je začel 7. rožnika; perve dni kimovca je popolnama dozorel.

Dozoréla je tedej ta turšica v 3 mescih in 13 dnéh.

Druga skušnja. Sadili smo to turšico 1. rožnika — torej 2 tedna pozneje — kalíla je 22. rožnika, cvetela je konec maliga serpana, in dozoréla do polovíce kimovca.

Dozoréla je tedej ta turšica v 3 mescih in pol.

Tretja skušnja. Sadili smo to turšico 15. rožnika — torej 14. dni pozneje od une —, kalíla je 22. rožnika, cvetela je 20. veliciga serpana, in dozoréla je sred oktobra.

Dozoréla je tedej ta turšica v 4 mescih.

Četerta skušnja. Sadili smo jo 1. veliciga serpana — torej 14 dní pozneje od poprejšnje — kalila je 7. velic. serpana, konec tega mesca je cvetela, popolnama dozoréle so pa le zernja na dnu sterža, na sprednjim koncu pa še ni bilo clo nič zernja, ali pa je bilo še vse mlečnato.

Peta skušnja. Sajena je bila turšica 15. veliciga serpana — torej še 14. dni pozneje od poprejšnje; kalíla je 20. velic. serpana, cvêsti je začela v začetku kimovca, nastavila pa je le majhne steržce, ki niso clo nič zernja rodili.

Šesta skušnja. Sadili smo turšico 31. veliciga serpana; kalíla je 7. kimovca, konec kimovca je cvetela pa ni clo nobeniga sterža nastavila.

Te gotove skušnje očitno kažejo, de v srednjim Štajarskim in v vsih tacih deželah, ki imajo s Štajarsko enako gorkoto (okoli 7 do 8 stopinj srednje gorkote po Romirjevim gorkoméru) se ne sme sajenje male zgodnje turšice ali činkvantína dalje odlašati, kakor k večimu do druge polovíce rožniga cveta, če hoče kmetovavec še godniga semena pridelati.

Kjer tedej ozimno rèž perve dní veliciga serpana žanjejo, se zna činkvantín, kot drugi sadež, le v tistih krajih saditi, kjer je kimovc navadno še gorák.

Ker zavolj dobriga in hitriga pridelka činkvantín ali mala zgodnja turšica zasluži, de se je kmetovavci, kakor turšice sploh poprimejo, bo kmetovavcam vstreženo te skušnje gospod Hlubeka zvediti.

Kaj je za kmetijstvo zdej nar bolj potreba?

Po nemškim dohtarja Hlubeka.

(Dalje.)

Tretjič. Silna potreba za povzdigo kmetijstva je sol za živino.

Celimu svetu je znano, de nar imenitniši podpora živinoréje je sol, in de to, kar podpera živinoréjo, podpera kmetijstvo sploh.

Pred sušcam léta 1848 ni bilo na to misliti, de bi se cena solí ponižala in takó tudi menj premožnimu kmetu polajšalo, si potrebne solí kupiti za svoje živinčeta. Ko je pa Avstrijanska vlada vstavna vlada postala, v kteri ima tudi ljudstvo govoriti za svoje potrebe, so se začéle od vsih strani želje glasiti, de naj se cena solí poniža. Velki kmetijski zbor na Dunaji je lani g. ministra kmetijstva prosil, de naj se v dosego takó potrebne nižji solne cene na ministerstvo oberne in pripomore, de se cena kmalo poniža. Gosp. minister kmetijstva je na ta predlog zbora gotovo obljubil, de se bo to kmalo zgodilo. Zdej je že léto pretêklo, in še zmirej čakajo kmetovavci spolnitve storjene obljube.

Če se hoče kmetijstvo v našim cesarstvu povzdigniti, je neobhodno potrebno, de se ta nar imenitniši pripomoč kmetijstvu dalje ne zaderžuje, ampak de se cena solí, saj živinske solí, kmalo poniža.

Dolžnost kmetijskih družb je, de se zedinjene obernejo s prošnjo na ministerstvo, de naj se kmetijstvu ne zaderžuje dalje ta dobrota, brez ktere ni moč živinoréje in kmetijstva v boljši stan povzdigniti.

Deržavna denarnica ne bo po tem znižanju nič škode terpéla, za tó ker bo potem, če bo sól boljši kup, marsikdo solí kupil, ki si je zdej po visoki ceni ne more.

(Konec sledí.)

Zbor Ljubljansko-Verhniške poddružnice v Ljubljani.

Kakor so Novíce oznanile, je bil pervi zbor te kmetijske poddružnice v Ljubljani 13. t. m. skup poklican; tode povabljeni udje so, kakor je skušnja pokazala, ta poklic le takó razumeli, de veljá samimu poddružniškimu odboru v séjo. Gospod predsednik poddružnice grof Rihard Blagay ni tedej mogel vsih svojih odločenih namenov razodeti. Začel je gosp. predsednik z razlago imenitnih opravil, ki jih ima poddružnica, ako hoče delavna in domovini koristna na-

prava biti, — in na pervi iskreni govor smo zopet poterjeno najdli, kar nam je že davnej znano, de gosp. grof je ljudoljub domorodec, ki ni le samo za blagor naše drage domovine živo vnet, ampak ki tudi dobro pozná, kaj de je potreba nar pervič vpeljati, de bi se kmetíjstvo poboljšalo.

Čeravno nas je bilo le malo zbranih, vender smo se posvetvali čez eno in drugo reč, in na predlog gosp. predsednika je bilo sklenjeno, de bi se osnova nove postave za pôsle napravila, kér današnja le malo malo sedanjim potrebam vstreže. Izvolili smo posebni odbor, ki bo načert téh postav naredil, ki naj se potem vsim poddružnicam v pretres pošlje, de se misli vsih poddružnic zvedó in se potem osnova letašnjimu velkimu zboru kmetijske družbe v presodbo predloží.

Oznani se to vsim udam kmetijske družbe, de bi spoznali, kakó potrebno de je, de včasih možje vkup stopijo in se posvetujejo čez potrébe in čez pripomočke, kakó bi se eni ali drugi težavi v okom prišlo. Po novi vstavi imamo pravíco do zborov — in ako se ne bomo nikoli dodeljenih pravic poslužili, bo vstava le na popirju ostala in napčno je potem naše godernjanje, de je še vse po starim.

De se pa nad prihodnjim zboram kmetijske poddružnice ne bo zopet pregovor spolnil: „veliko je poklicanih, pa malo izvoljenih“, se opomni, de se štejejo v Ljubljansko poddružnico vsi udje kmetijske družbe, ki stanujejo v njenim okrogu, to je, v Ljubljani, v Ljubljanski in Verhniški komisíi — brez razločka, ali so odborniki ali ne.

Ambrož, tajnik poddružnice.

Nove fužine.

Na Štajarskim pri velki cesti, ki pelje od Marburga v Celjovec blizo terga Mahrenberg so jeli že v létu 1841 svinčeno rudo kopati in prišli so na tako žilo, ki tudi srebro v sebi ima. Gospoda Kranc in Janez Baumgartner iz Ljubljane sta pretečeno léto pristopila poprejšnjimu vlastniku g. Jakobu Krušniku iz Mahrenberga v družbo, in sklenilo se je, fužino, to je, poslopje in peč sozidati, v ktéri se bo ruda topila. Kér pa pri rudni jami za to zidanje prostora ni, se je moglo drugač pomagati in kupili so vso posestvo c. k. pošte v Št. Ožbaltu v dolini Drauwald. Zavoljo sklepa pogodbe smo se 8. dan tega mesca v imenovani kraj podali in prav v prijaznosti kup sklenili.

Dozdanji gospodár tega posestva, gosp. Janez Bauer, je z veselo roko kup sklenil, in akoravno že on od svoje mladosti v tem kraju živí, vender ga bo brez velike britkosti zapustil, kér vé, de bojo prebivavci te doline pri fužinah dosti zaslužili, in kér jim vse dobro z veselim sercam privoši. Tudi gosp. fajmošter v Št. Ožbaltu so se te kupčije razveselili in očitno so rekli farmanam: „de se je božje oko na tisti kraj ozèrlo, kjer se jim bo prihodnjič dober zaslužek in z njim blagostanje ljudstva odperlo.“ Kér nas pa kristjanska véra učí, de naj se vsako délo z Bogam začne, se je tudi s pobožnostjo to imenitno délo pričelo, in blagodarili so se darovi za več svetih namén ov. Zagotovila se je tudi sv. maša s blagoslovam na tisti dan, kader se bo gruntni kamen za fužino postavil.

Takó na Štajarskim cenijo fužine, fabrike in občne naprave, in oznanovavec svete vere očitno terdi, de se je „božje oko ozerlo na tisti kraj, kjer se bo nova fužina naredila.“

Moj namen ni tukaj od koristnosti fužin in fabrik govoriti, zakaj njih ceno in imenitnost vsak sam dobro spozná, ki nima slame v glavi in vodeniga serca v persih!

Ambrož.

Vošilo zastran odškodovanja desetín za duhovšino.

Kdor duhovskiga stanú opravila tudi le poverhno pozná, in kdor vé, de dolžnosti duhovskiga poklica se ne smejo zanikerno opravljati ali zanemarjati, ne bo tistih duhovnov, ki že dve léti brez desetinskih prihodkov siromaško živé, zató grajal, če se oni za svoj poklic preveč zamudniga, in za svoje rame pretežkiga vradniškiga dela, po kterim se ima odškodovanje desetin izpeljati, kar goreče znebiti želijo.

Brez pomote se sme reči, de vsi duhovni, ktéri so iz desetin svoje prihodke dobivali, po rešenju zopernih pisarij ozir desetinskiga zravnanja, ko ribe po vodi, enoglasno hrepené. Torej bi gotovo prav bilo, ako bi vsi tisti duhovni, ki so za-se ali za cerkve desetine dobivali, kakor se je v eni tehantíi na notranjim Krajnskim že zgodilo, svoje na krepke in resnične nagibe vstavljene pritožbe posamesno ali pa več skupej v kratki dobi razodeli deželnimu poglavarstvu, in ga poprosili, de bi vlada na svoje in ne na stroške duhovnov tako komisijo vredila, ktera bi delo ozír odškodvanja desetin za duhovšino prevzela.*) Duhovni, ki brez svojiga zadolženja kaj pičle prihodke dobivajo, pri vsim tem pa poterpežljivo in mirno boljši dobe pričakujejo, se vunder ne morejo siliti, kakiga vradnika na svoje stroške plačevati, ker to desetinsko obravnanje ne zadeva njih lastni grunt, ampak le létne dohodke, ktere duhovni vživa, kterimu se je primerilo, de je ravno zdej na tem mestu, in kterimu se nemore naložiti, de bi to reč za vse svoje naslednike iz svojih pičlih dohodkov poravnal.

Podgrivarski.

Nesreča ognja.

V pondelik, pred sv. Gregorjem tisti dan, zvečer ob sedmih je na Skaručni v Vodiški fari v neki pod (skeden) trešilo, in na enkrat je bil ves v plamenu. Kér je burja zlo pihala, se je v tem hípu ogenj po vasi razširil, in preden je ena ura pretekla, je osemnajst hiš pogorelo, ne samo s svojimi poslopji temuč tudi z kozelci. Več ljudi se je zlo opeklo, neki mož takó, de je koj drugi dan zjutraj umerl, in dva druga človeka sta s sv. zakramenti previdena, pa kakor je čutiti, vender ne bota umerla. Ubogi reveži so komaj živino oteli, kteri nimajo zdaj nič pokladati. Nekteri so še od obleke malo rešili; nekteri posli in pa matere, ki so vso svojo skerb na svoje otročičke obernile, niso nič odnesli razun tega, kar so na sebi imeli.

Škoda je silno velika, že clo kér so le 4 hiše zavarvane. Ravno preteklo nedeljo so se Skarčanje pogovarjali, de se bojo zlo zavarvali, kér je prejšno saboto 6 hiš na Perbačivim blizo Krajnja pogorelo, kjer ni bil nobeden zavarvan, pa nesreča jih je prehitela, kér so tako dolgo večkrat opominjani zanikerni ostali v bratovšino sv. Florjana stopiti. Zdaj, se vé, je vse očitanje zastonj, pa drugim naj bo spodbadik, de naj nikar ne odkladajo zavarovati svojih pohištev, če bi si tudi toliko, kar se plača, pristradati mogli.

Vodiška fara se je doslej še vselej v podpori pogorelcov in druzih sromakov zlo skazala; nadjamo se torej, de se bojo tudi drugi ubogih Skarčanov spomnili in jim kake mile darove poslali. De bi pač tudi blagi Ljubljančanje, ki radi na Skaručno pridejo na božjo pot, in ki tolikanj radi pomagajo z ne-

*) Kar je nam znaniga, je v ravno ta namén duhovšina na Koroškim prošnjo deželnimu poglavarstvu predložíla, ktero je deželno poglavarstvo ministerstvu tudi priporočílo. Ravno to pot bi nasvetovali tudi duhovnam v naši kronovíni.

Vred.

srečo obiskanim, se blagovoljno kaj usmiliti hotli naših ubozih pogorelcov! *)

Jernej Arko,
Vodiški fajmošter.

Glava in udje.

Kakor v človeškim truplu le takrat vse v pravim zdravju obstojí in vse dobro gré, kadar glava in udje trupla lepó svoje dolžnosti opravljajo, takó je tudi v velikim truplu, ki se deržava imenuje.

Glava je vodnik trupla; kér pa glava brez udov tudi nič prav opraviti ne more, mora skerbeti, de se v truplu vse v lepi edinosti z udi godí. Torej se glava nikdar ne sme prevzeti, de bi mislila, de ona je vse. Ravno takó pa tudi posamesni udje ne smejo misliti, de bi brez glave, vsak za-se zamôgli kaj opraviti. Vsak naj si bo svojih dolžnost svest, in naj opravlja svoje opravíla v prid celiga trupla. Noga naj bo tedaj hvaležna, de oko na-njo pazi: ali prav stopa, — želodec naj ne bo ošaben v svoji misli, de le on celo truplo redí; ako bi ne bilo okusa in duha, bi želodec večkrat predelječ segel in zbolel. Če udje zbolé, zbolí tudi glava; torej naj glava skerbí in gleda, de se od udov vse odvèrne, kar jim škodovati utegne, in de se bolni udje spet ozdravijo v svoj lastni prid, v prid glave, v prid celiga trupla.

Ta priméra človeškiga trupla z deržavnim truplam nam kaže, de naj deržava posebno skerb ima na tri naprave:

1) de se napravi v vsaki deželi učilnica, v któri se za izréjo in delavnost zanemarjenih otrók ubozih staršev skerbí;

2) de se naprava vstanoví, v któri se ljudém delo ponudi, ali kjer se skerbí, de se za take ljudí delo izvé;

3) de so jetnišnice takó napravljene, de so prave učilnice in delavšnice, v któri se malopridni človek v pridniga s podukam in delam spreoberne. Če se po ti poti spokoriti ne da, in v novič krade, ropa ali se scer zoper postave pregreší, naj se zaprè celi čas svojiga življenja v tako pokorivnico. Le malo jih bo pa prišlo v to napravo, če boste poprejšnji dve dobri.

Naj bi učeniki ljudstva že mladosti globoko v serce vtisnili, de Bog ni dela za kazin (štrafingo) človeku naložil, zakaj kakó zamore taka reč kazin biti, która človeku daje zdravje, premoženje in poštenje! Délo je eno nar imenitniših darov božjih, zatorej naj nikdar ne pozabimo že stariga pravíla: Môli in delaj! Délo častí vsaciga človéka; postopanje je gerdo za vsaciga, naj bo tudi visok gospod.

Kovač.

Pregled hudodelstev,

ki so bile dopernešene v mnogih deželah našiga cesarstva v 4 létih, to je, v létu 1845, 1846, 1847 in 1848.

(Konec.)

Poglejmo zdej hudodelce po spôlu, starosti in omikanosti, in pomína vredne rečí bomo zvedili.

Med 100 obsojenimi hudodelci je bilo na Salcburškim več kot ena četertína žensk, na Koroškim jih je bilo 21 med sto, v zgornjim Estrajhu 20, na Šlezkim 17, — nar menj žensk je bilo obsojenih na Laškim, Dalmatinskim, Gališkim, na Primorskim in v Bukovini (4 do 8 od sto). Pomína vredno je, de na slovenskim Štajarskim (10 med sto) in na Laškim Tiroljskim (3 med sto) je bilo veliko menj žensk obsojenih, kakor na nemškim Štajarskim (16 med sto) in na nemškim Tiroljskim (21 med sto). V goratih krajih nemškiga Tiroljskiga, Salcburškiga, Koroškiga in zgornjiga Štajarskiga je bilo sploh nar več žensk obsojenih.

Kar starost zadene, je nar več hudodelcov med 20 in 40 léti. Mladih hudodelcov med 14 do 20 lét je bilo nar več (25 ali 26 med sto) v spodnjim Estrajhu (posebno na Dunaji), v Teržaškim Primorju, v Bukovini in na Koroškim, — nar menj pa (11 ali 13 med sto) jih je bilo v Galicii, na Krajnskim, Českim, Dalmatinskim, Tiroljskim in Salcburškim.

Posebniga pomína vredno je tudi vediti, v kterih dežélah je bilo nar več tacih hudodelcov obsojenih, ki so že enkrat ali večkrat kazin (štrafingo) prestali, in kjer je bilo nar več tacih, ki so bili pervikrat obsojeni.

Nar več pervikrat obsojenih hudodelcov kaže Dalmatinska in Krajnska dežéla, potem Bukovina, Lombardija in Teržaško Primorje — tedaj ravno v teh dežélah, v którih je bilo nar več tacih iz sodnije izpušenih, kterim se hudodelstvo ni skazati dalo. To je znaminje, de v téh dežélah se vnovič zasačenim hudodelcam veliko težji njih hudodelstvo skazati zamore, kakor v drugih dežélah avstrijanskiga cesarstva. — Nar več tacih hudodelcov, ki so bili že enkrat ali večkrat kaznovani, je na Salcburžkim, Tiroljskim, Šlezkim, v zgornjim in spodnjim Estrajhu.

Kar stopnjo omikanosti ali izobraženosti (Bildungsstufe) hudodelcov zadene, se ne more ta tukaj bolj na tanjko določiti, kakor le s tem, de se zvé: ali so hudodelci brati in pisati znali, ali ne?

Vunder že v tem je očiten in velik razloček!

V Dalmacii, Galicii in Bukovini je bilo med sto hudodelci 90, na Krajnskim, slovenskim Štajarskim in Beneškim 70, na Šlezkim, Teržaškim, Goriškim, Istrijanskim, Koroškim in Lombarškim 60 tacih, ki **niso ne brati ne pisati znali!**

Te številke same po sebi glasno vpijejo, kakó potrebno je vsacimu človeku šolsko podučenje in omikanje, kér, kakor v našim cesarstvu takó tudi sploh na celim svetu, se najde nar več hudodelcov v versti tistih ljudí, kterih šolsko podučenje ni omikalo.

Minister pravíce sam pravi, de to obilniši število hudodelcov iz verste neomikanih ljudí očitno kaže, de je ljudskih šol silno silno potreba!

De bi pač ta opomín ministra pravíce ne ostal glas vpijočiga v pušavi, in de bi po zgorej dokazanih številkah tudi tisti možje spregledali, kteri velike dobrote in potrebe ljudskih šol dosihmal še niso spoznali! De bi se iz tega tudi kmečki starši, ki svojih otrok v šolo pošiljati nočejo, se prepričali, de je šolsko podučenje njenih otrok na vse strani potrebno! —

Vikši sodnjištvo na Dunaji je v vsih dežélah avstrijanskiga cesarstva skupej 357 hudodelcov k smerti obsodílo, po milosti cesarja je bila pa smertna kazin 330 hudodelcam odpušena, tedaj je bilo v imenovanih 4 létih 1845, 1846, 1847 in 1848 po celim našim cesarstvu le 27 hudodelcov ob glavo djanih.

Dopis od Save.

S pravim veseljem sim v stanu Vam oznaniti, de Breščani zamoremo prav zadovoljni biti z možmí okrožniga poglavarstva, osobito pa z okrožnim poglavarjem, slavno znanimu g. Dominkušem. Vstavoljubi možje so, in kér se ravnajo v vsim po postavah vstavne vlade, jim ni ravnopravnost narodov prazna beseda, ampak v djanju kažejo, de spoštujejo vsaciga naroda pervo pra-

*) Vredništvo Novic je pripravljeno milodare prejemati in jih potem g. fajmoštru poslati. Vred.

víco — veljavnost njegoviga jezika — brez ktere prave in postavne svobode nikdar ne bo. Žali bog! de je še veliko tacih ljudí, ki se iz dolziga spanja zbuditi ne moremo, de po vstavi jim podane in ponujane pravice rajši od se pahajo, kakor de bi se jih poslužili. *) E. St.

Iz Ljubljane.

Vredništvo Novíc je dobilo naslednji sostavek za natis v Novíce. Že po tiskarnih postavah se ne moremo braniti, razjasnjenje gosp. patra v „Novíce" djati; še rajši ga pa zató vzamemo, ker ta govor kaže, de je pridigar pretečeno nedeljo (17. marca) vse bolj prepričan bil od velike dobrote železne ceste, in je to clo očitno izgovoril. Pismo, ki smo ga od nekiga častí vredniga gospoda prejeli, se takóle glasí:

Kér so „Novíce" hvale vredno vselej očitno hvalile, očitne napčnosti pa tudi očitno grajale, vedno pa za resnico se potegovale, ne bojo branile razjasnjenja zastran tiste pridige, od ktere so poslednjikrat povedale, de je neki pater pri Frančiškanarjih železnico „hudičevo delo" imenoval. Pridigar je pretečeno nedeljo v očitnim govoru to reč takole razjasnil:

„Preden danes keršanski nauk začnem, se mi potrebno zdi, še enkrat od železne ceste v misel vzeti. Pričakoval sim sicer, de se bo od tega morebiti mnogo govorilo; (zakaj? —) vunder pa nisim mislil, de se bodo moje besede napak zastopile in obračale. Kér se je pa to zgodilo, kar mi zlo težko dé, in so mi clo Ljubljanski slovenski časniki besede podtaknili, ki jih nisim govoril, za svojo dolžnost spoznam, zavoljo hudiga, ki bi iz tega utegnilo priti, na to odgovor dati. Ni res, kar vi, ljubi poslušavci, ki ste me zvesto poslušali, vsi lahko spričate, de bi bil jez rekel, kakor Ljubljanski časnik „Slovenija" pravi, de je Bog hudiča v Englond poslal, de je ljudem v misel dal, železno cesto narediti, ampak le to sim rekel, de so jo na Angleškim znajdli. Ravno tako tudi ni res, kar „Novice" pišejo, de bi bil jez železnico „hudičevo delo" imenoval. Ko bi bil pa vunder kdo moje besede od *hudiča*, kterimu je Bog oblast dal Joba skušati **), s železnico združil in jo za hudičevo delo imel, in bi morebiti po tim takim clo, kakor „Novice" prav opomnijo, mislil, de bi železnico brez greha poškodovati smel, takimu krive misli odvzeti, očitno (danes) rečem: *de je železnica imenitna in od več strani koristna znajdba človeškiga uma, in njo poškodovati bi bila velika pregreha zoper cesarsko, cerkvéno in božjo zapoved.*"

*) V 10. listu »Slovenske Čbele« beremo v ravno tem oziru med drugimi rečmi tole: »Zvedili smo, da je g. Dominkuš voljen in pripravljen Slovencem uradno slovenski odpisavati, da pa Slovenci njegovega okrožja za slovenske pisme ne marajo.

Da kmeti za slovenske pisme ne marajo, se mora dolgi in terdi nekdajni beričovladi pripisati, katere so se privadili, kakor ptíca po dolgoletni ječi na svojo kletko. Treba bo toraj še veliko stergati in piliti na Slovencih, pred ko se bo slovenska svitlost prikazala. — Čez to nemarnost kmeta, katero Nemci »gesunden Sinn des Landmannes« imenujejo, se na več krajih duhovniki tožujejo, pa jo sami najbolj podpirajo. — Gd. duhovniki dobivajo od uradov nemške dopise, da bi jih svojim Slovencem ob nedelji ali prazniku slovenski preklicali. Imamo pravico terjati, da bi se jim taki dopisi v slovenskim jeziku pošiljali —, ali rajši se sami za prestavljavce takih pisem postavijo, ko pa de bi nevednim z dobrim izgledam naprej svetili.

Terjajte toraj vi najpred, kar vam gre in kar želite za sebe, in bote vidili, da bodo tudi kmeti za vami se ravnali.«

**) Job in železnica?!

Novičar iz mnogih krajev.

Cesar so poterdili 1. sušca za Horvaško in Slavonsko deželo začasno sodnijško napravo, ki je enaka tisti, ki je v druzih dežélah avstrijanskiga cesarstva vpeljana, in ktera razpada 1) v kantonske sodníje, 2) v deželne sodnije, 3) v višji deželno sodnijo v Zagrebu in 4) nar vikši sodnjistvo na Dunaji. — Nekdo je zrajtal, de gruntni davk, ki je po začasni postavi zdej tudi na Ogerskim, Erdeljskim, Serbskim, Horvaškim in Slavonskim vpeljan, bo vergel na léto 12 milijonov gold. — V Pražkim uradnim listu je nekdo novíco oznanil, de ban Jelačič bo „Obersthofmeister" presvitliga cesarja; ali bo pa zraven te službe tudi ban Horvaski ostal, ni vedil povedati. — Vojni minister Giulaj, ki je v nedeljo popoldan skozi Ljubljano šel, se je podal na Laško, ogledat primorske terdnjave. — Nar veči in nar krasniši kolodvor (Bahnhof) avstrijanske železnice bojo zidali v Terstu, kamor je minister Bruck, ki za Teržačane posebno skerbí, že komisijo poslal, de naj poišejo nar pripravniši mesto za kolodvor, kteriga podstavni kamen bojo cesar sami položili, in potem se bo berž zidanje začelo. — Radecki se je spet ozdravil. Unidan smo brali, de ta slavni mož ima 32 redov (Orden) in je častni mestnjan od 26 mést. — Na železnici čez goro Semering, ki loči Estrajh od Štajarskiga, spet dela 3000 delavcov. — Že je 86000 Ogrov iz poprejšnje ogerske armade v avstrijanski armadi uverstjenih. — Ni davnej kar je v Parizu nek žganjopivc, Pohard po iménu, strašno smert storil. V žganjarí je namreč z nekim tovaršem stavil, de si upa gorečo svečo požreti. Komej pa prinese svečo k ustam, se vžgè plamen v njem, in mahoma se na tla zvalí. O pol ure je bil vès — razun glave — oglje in pepel! Žganje je v njem goreti začelo, in po njem je bilo. — V Parizu se je unidan še bolj „kunštna" zamaknjena oglasila, kakor je naša Krajnska bila. Ta Francoznja je očitno v časopisih napovedala, de vsaki dan od 11. do 5. ure popoldan bolníke ozdravlja, ženitve sklepa, erbšine razodeva in več druzih prihodnjih rečí prerokuje! To je saj kaj za take, ki hočejo — osleparjeni biti. — Nar važniši prigodba v politiških rečéh pretečeniga tedna se je zgodíla v Parizu. 10. dan sušca so bile namreč na Francozkim nove volitve za poslance v francozki deržavni zbor namest 30 tistih poslancov, ki so se lani ondašnje prekucíje vdeležili in so jo potem pobegnili ali pa v ječo djani bili. Vse je bilo radovedno, kakšni namestniki se bojo zdej namest unih volili — in pred nekimi dnevi so prinêsli Parižki časopisi nepričakovano novíco, de so v Parízu 3 poslance izvolili enaciga duha, kakor so spredniki bili. Če bojo po dežéli izvoljeni 27 poslanci tudi te verste, bo huda v deržavnim Francozkim zboru in za Napoljona! — Ravno s to novíco je prišla iz Pariza tudi ta novíca, de bojo papež na velki četertek v Rim prišli. Avstrijanski, Napolitanski in Španjski vojaki bojo združeni s Francozki takó dolgo v Rimu ostali, dokler ne bo iz Španjskih vojakov Papežova straža napravljena, ktera bo namestovala njegovo poprejšno Švajcarsko stražo. — Na 20. dan t. m. je poklicala Prajzovska vlada en kos nemškiga zbora v Erfurt. Tolikor, kolikor je dal predlanjskim nemški zbor v Frankobrodu govoriti, ne bo dal létas Erfurški, ki je le en kos nemške celíne, po volji Prajzovskiga kralja!

Današnjimu listu je pridjan 12 dokladni list.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*